

ВИСНОВОК

рецензента

доктора педагогічних наук, доцента Паньків Людмили Іванівни
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
У ЦДЖУЙ

«Формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання»,

поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 014 – Середня освіта (музичне мистецтво)

Дисертацію присвячено теоретико-експериментальному дослідженню проблеми формування художньої емпатії в контексті педагогічного професіоналізму вчителя музичного мистецтва.

У дисертації застосовано міждисциплінарний підхід до визначення сутності, змісту та структури художньої емпатії; подано обґрунтування означеного феномена як одного з найсуттєвіших чинників фахового становлення майбутніх учителів музичного мистецтва; розроблено систему діагностики сформованості досліджуваного феномена; обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено організаційно-методичне забезпечення формування художньої емпатії у студентів факультетів мистецтв закладів вищої педагогічної освіти.

Актуальність теми дисертації зумовлено зростаючими запитами суспільства на максимальне використання ресурсів людини у соціальній практиці, визнанням провідної ролі вчителя у створенні інтелектуального, гуманно орієнтованого потенціалу нації. У зв'язку з цим посилюється значення розвитку емпатії як одного із найсуттєвіших чинників педагогічного професіоналізму учителя.

Особливе значення має емпатія у професійній діяльності вчителя музичного мистецтва, оскільки сприймання художніх образів, виконання музичних творів, спільне переживання з учнями художньо-образного змісту мистецтва актуалізують чуттєві характеристики педагогічної взаємодії та комунікації на ґрунті мистецтва.

Як особливий феномен мистецько-педагогічної діяльності, художня емпатія ще не дістала належного дослідження. Недооцінка значення художньої емпатії як професійної якості вчителя-музиканта та відсутність методичного забезпечення формування означеного феномена у майбутніх учителів негативно позначається на ефективності музично-педагогічного процесу в школі. Тому теоретико-експериментальне дослідження проблеми формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва є значущим та актуальним.

Мета дослідження полягає у розробці, науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання в педагогічних університетах.

Зазначена мета передбачає необхідність постановки та вирішення низки завдань. Автором з'ясовано та критично досліджено основні наукові підходи щодо феномена художньої емпатії майбутнього учителя музичного мистецтва у теорії і практиці мистецької освіти; проаналізовано значення формування художньої емпатії у студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів для розв'язання актуальних завдань вдосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителів мистецької сфери; виявлено сутність, зміст і структуру художньої емпатії у майбутніх учителів музичного мистецтва; обґрунтовано критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості досліджуваного феномена у студентів музично-педагогічних спеціалізацій; розроблено та експериментально перевірено ефективність обґрунтованих методичних основ формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва.

Об'єктом дослідження є процес фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у педагогічних університетах. **Предмет дослідження** - методика формування художньої емпатії студентів у фортепіанному навчанні.

Застосовуючи комплекс методів теоретичного, емпіричного і статистичного характерів (теоретико-методологічний аналіз наукової літератури, проектування та теоретичне обґрунтування критеріїв і показників сформованості художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва, логіко-сміслові моделювання та експериментальна перевірка принципів, педагогічних умов, методів і прийомів формування досліджуваного феномену, статистична обробка результатів констатувального та формувального експериментів), використовуючи положення та висновки філософських, психологічних, естетичних та мистецтвознавчих праць вітчизняних і зарубіжних авторів щодо сутності емпатії (А. Адлер, С. Максименко, Т. Рібо, К. Роджерс, К. Юнг), а також педагогічні роботи з питань її розвитку (Т. Гаврилова, І. Зязюн, Е. Зеєр, В. Краєвський, О. Рудницька); педагогічні концепції щодо ролі мистецтва у становленні особистості, музичної освіти дітей та юнацтва (Б. Асаф'єв, І. Бех, Г. Костюк, І. Малашевська, О. Михайличенко, О. Отич, Л. Паньків, Р. Савченко, В. Шацька), фундаментальні ідеї щодо значення особистісно-діяльнісного підходу у навчанні (В. Бондар, С. Гончаренко, С. Максименко), компетентнісних засад формування педагогічного професіоналізму (Н. Бібик, Н. Гузій, Е. Зеєр, В. Луговий, О. Хуторської), екзистенційно-рефлексивного підходу у розвитку художньо-комунікативної культури педагога (А. Зайцева), системно-комплексного підходу до наукового пошуку (А. Алексюк, О. Ляшенко, В. Краєвський, Ю. Руденко, В. Шейко), теоретичні напрацювання щодо усвідомлення процесу розвитку культури як взаємопроникнення смислових її просторів (В. Библер, Ю. Лотман), принципів інтеграції у викладанні мистецьких дисциплін (І. Зязюн, Л. Предтеченська, О. Хижна, О. Щолокова, Б. Юсов), розвитку мистецтва фортепіанного виконавства (Н. Гуральник, Г. Нейгауз, Г. Ципін), автор подає системний аналіз поняття «художня емпатія», визначає сутність, зміст та структуру означеного феномена, розглядає функції художньої емпатії вчителя музичного мистецтва у професійній

діяльності, обґрунтовує критерії, показники, а також рівні сформованості означеної якості вчителя музичного мистецтва; презентує розроблену та експериментально перевірену методику формування художньої емпатії майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання як систему взаємозумовлених принципів, педагогічних умов, методів і прийомів, а також етапів проведення педагогічної роботи означеного напрямку.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що *вперше*: здійснено системний аналіз і визначено сутність, зміст, структуру поняття “художня емпатія вчителя музичного мистецтва”; визначено функції художньої емпатії вчителя музичного мистецтва у професійній діяльності; розкрито критерії, показники, а також рівні сформованості художньої емпатії вчителя музичного мистецтва; розроблено, обґрунтовано і експериментально перевірено методику як систему взаємозумовлених принципів, педагогічних умов, методів і прийомів, а також етапів формування художньої емпатії майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання. *Уточнено*: зміст понять “емпатія”, “педагогічна емпатія”, “професійна компетентність учителя музичного мистецтва”, “виконавська культура учителя музичного мистецтва”.

Подальшого розвитку набули: методика фортепіанного навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, теоретичні засади забезпечення педагогічної спрямованості музично-фахової підготовки студентів педагогічних університетів, наукові засади формування професійної компетентності майбутніх педагогів.

Теоретичне значення дисертації полягає у подальшому розвитку та вдосконаленню системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти Китаю та України.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю впровадження запропонованої методики формування художньої емпатії студентів у навчальний процес мистецьких факультетів педагогічних університетів. Теоретичні і методичні матеріали дисертації можуть бути застосовані в розробці навчальних програм, навчальних посібників, у лекціях з педагогіки мистецтва.

Основні положення та результати дослідження отримані дисертантом самостійно. Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками.

Результати дослідження повною мірою відображені у 15 наукових публікаціях, серед яких 5 публікації у фахових виданнях України, 5 – у міжнародних виданнях (з них 1 публікація у зарубіжному періодичному виданні, індексованому в міжнародній науковій базі Web of Science (у співавторстві), 2 – у зарубіжних монографіях (у співавторстві)), а також 5 публікацій у збірниках матеріалів Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференцій. Особистий внесок здобувача в статтях, підготовлених у співавторстві, полягає у розкритті значення художньої емпатії як професійної якості вчителя музичного мистецтва, висвітленні педагогічних підходів та дидактичного забезпечення формування художньої емпатії у студентів факультетів мистецтв закладів вищої освіти в системі фортепіанної підготовки.

Дисертація У Ціжуй «Формування художньої емпатії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання» є цілісним завершеним дослідженням, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки мистецтва
і фортепіанного виконавства
факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського
НПУ імені М.П.Драгоманова

